

UZASADNIENIE

Do Sądu Okręgowego w Toruniu wpłynął pozew M. witkowskiej przeciwko Skarbowi Państwa – Prokuraturze Rejonowej w G. o zapłatę zadośćuczynienia w kwocie 100.000 zł za naruszenie dóbr osobistych powódki, w szczególności prawa do wolności i czci. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż Prokuratura Rejonowa w G. prowadziła postępowanie karne (...)przeciwko Prokurator J. W.o popełnienie przestępstwa w postępowaniu przygotowawczym (...)

Postanowieniem z dnia 3 grudnia 2021 roku Sąd Okręgowy ustanowił pełnomocnika z urzędu dla powódki.

Pismem z dnia 13 stycznia 2022 roku pełnomocnik powódki sprecyzował żądanie pozwu i wskazał, iż powódka dochodzi zadośćuczynienia od Prokuratora Prokuratury Rejonowej w G. w kwocie 100.000 zł za bezprawne uznanie powódki za osobę chorą psychicznie i pozbawienia jej w związku z tym możliwości swobodnego decydowania o miejscu swego pobytu lub zamieszkania, co naruszało jej konstytucyjne prawo do wolności i czci. Wina pozwanego polega na tym, że będąc powiadomiony o bezprawnym działaniu Prokuratury Rejonowej T. – (...)w T. w sprawie(...) polegającym na wydaniu zgody na przeprowadzenie badania psychiatrycznego powódki bez jej udziału, co skutkowało błędną diagnozą biegłych co do jej stanu psychicznego i w konsekwencji spowodowało jej faktyczną izolację, nie przeprowadził stosownego postępowania wyjaśniającego w przedmiocie ewentualnych naruszeń procedury karnej przez (...) prokuraturę, nie przesłuchując nawet składającej zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa na okoliczność tego zdarzenia. Odmawiając wszczęcia postępowania przygotowawczego pozwany usankcjonował umieszczenie powódki w warunkach ograniczonej wolności i swobody podejmowania decyzji na podstawie wadliwej i niezgodnej z prawem opinii biegłych psychiatrów.

Pełnomocnik wskazał, iż w ocenie powódki nie choruje ona na żadną chorobę psychiczną, a jej stan zdrowia nie upoważniał Prokuratury do podjęcia działań skutkujących skierowaniem jej na leczenie zamknięte.

W odpowiedzi na pozew reprezentująca pozwanego Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania. Pełnomocnik pozwanej podniósł zarzut przedawnienia roszczenia co do czynności pozwanego mających doprowadzić do uznania powódki za osobę chorą psychicznie i umieszczenia jej w zamkniętym zakładzie oraz wobec wszystkich zachowań pozwanego datowanych na okres przed dniem 7 listopada 2018 roku. W ocenie pełnomocnika pozwanego powódka wiedziała o czynnościach Prokuratury związanych z zastosowaniem środków zabezpieczających już w chwili ich podejmowania. Powódka już wtedy знаła ewentualnego sprawcę szkody i zdawała sobie sprawę ze szkody, zatem przed wniesieniem pozwu upłynął 3 letni termin wskazany w art. 4421§1 k.c. W ocenie pełnomocnika pozwanego w dniu 10 marca 2021 roku upłynął także 10-letni okres przedawnienia liczony a tempore facti tj. od daty wyrządzenia rzekomej szkody powódce w postaci sporządzenia przez Prokuraturę wniosku o umorzenie postępowania karnego wobec powódki i zastosowania wobec niej środka zabezpieczającego.

Na wypadek nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia pozwany wniósł o oddalenie powództwa jako oczywiście bezzasadnego. Zdaniem pełnomocnika pozwanego powódka nie wykazała przesłanek odpowiedzialności pozwanego z art. 417 k.c. (wykazanie powstania u niej szkody, jej wysokości, niezgodnego z prawem działania wobec niej Skarbu Państwa Prokuratury Rejonowej w G., związku przyczynowego między szkodą a działaniem pozwanego). Zachowanie pozwanego w postępowaniu przygotowawczym oraz Sądu przy wydawaniu orzeczenia w postępowaniu karnym były zgodne z obowiązującym prawem. Prokuratura ma kierowniczą rolę w postępowaniu przygotowawczym i podejmuje decyzje zgodnie z obowiązującym prawem w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy. W ocenie pozwanego w omawianej sprawie karnej zaszyły przesłanki do umorzenia postępowania i umieszczenia powódki w zakładzie psychiatrycznym. Biegli lekarze psychiatrzy stwierdzili u powódki chorobę psychiczną w postaci przewlekłego procesu schizofrenicznego i potwierdzili w toku postępowania karnego, iż powódka winna zostać umieszczona w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Powyższą opinię potwierdziły kolejne opinie sporządzane przez lekarzy z 21 listopada

2012 roku i 15 maja 2019 roku. Powódka kwestionuje zasadność i rzetelność czynności prokuratury Rejonowej w Grudziądzu w sprawie 1 Ds. 734/2020 oraz Prokuratury Rejonowej T. – (...) w T. w sprawie(...). W świetle zgromadzonego materiału dowodowego czynności obu Prokurator są, zdaniem pełnomocnika pozwanego, zasadne, rzetelne i zgodne z prawem.

Z ostrożności procesowej, pełnomocnik pozwanego zakwestionował także wysokość dochodzonego przez powódkę roszczenia o zadośćuczynienie. W jego ocenie dochodzona kwota jest rażąco zawyżona i w żaden sposób nie została przez powódkę uprawdopodobniona.

W odpowiedzi pełnomocnik powódki wskazał, iż przedmiotem postępowania nie jest ocena stanu zdrowia psychicznego powódki, ale zadośćuczynienia za doznaną przez powódkę krzywdę polegającą na bezprawnym uznaniu ją za osobę chorą psychicznie i pozbawienia jej w związku z tym możliwości swobodnego decydowania o miejscu swego pobytu lub zamieszkania, co naruszało jej konstytucyjne prawo do wolności i czci.

Wskazanie przez powódkę jako pozwanego Prokuratora Rejonowego w G. spowodowane było faktem, iż ten rozpatrując zawiadomienia o przestępstwach urzędniczych popełnionych w trakcie postępowania przygotowawczego (...) złożonego przez M. W. nie dopełnił swoich obowiązków, co skutkowało umorzeniem postępowania. Bezprawne działanie Prokuratury Rejonowej T. - (...)w T. w sprawie (...) polegało na wyrażeniu zgody na przeprowadzenie przez biegłych lekarzy psychiatrów badania psychiatrycznego powódki jedynie w oparciu o pobieżny wywiad lekarski, bez zapoznania się z dokumentacją medyczną dotyczącą ewentualnego leczenia się powódki oraz bez przeprowadzenia szczegółowych badań medycznych. Powyższa błędna opinia miała wpływ na decyzję o umorzeniu postępowania karnego prowadzonego przeciwko powódce i umieszczeniu ją w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Ponadto organ prowadzący postępowanie podjął decyzję w oparciu o wadliwą opinię biegłych o skierowaniu wniosku o umieszczenie powódki z zakładzie zamkniętym pomimo tego, iż biegli w swej wadliwej opinii wniosków takich nie formułowali.

W ocenie powódki postanowienie Prokuratury Rejonowej w (...)z dnia 31 grudnia 2021 roku w sprawie PR (...) o odmowie wszczęcia śledztwa było co najmniej przedwczesne, a jego wydanie w ostatnim dniu roku kalendarzowego było podyktowane wyłącznie względami statystycznymi. W sprawie tej nawet nie przesłuchano składającej zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa M. W., co kłóci się z wyrażoną w kodeksie karnym zasadą prawdy obiektywnej.

Na rozprawie w dniu 16 maja 2022 roku pełnomocnik powódki podtrzymał swoje stanowisko i wskazał, iż powódka domaga się od pozwanego zadośćuczynienia w wysokości 100.000 zł na podstawie art. 417 k.c., ponieważ pozwany przeprowadzając postępowanie pod sygn. Ds. 643/10 nieprawidłowo i niesłusznie uznała ją za osobę chorą psychicznie.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 21 lipca 2010 roku w Prokuraturze Rejonowej T. - (...) w T. stawił się W. P. i złożył zawiadomienie o popełnieniu przez M. W. przestępstwa. Wskazał, iż zamieszkuje w budynku przy ul. (...) w lokalu nr (...) wraz z żoną i wnukiem. Lokal ten znajduje się na (...) piętrze. Na tym samym piętrze zamieszkuje doktor M. W.. W 2010 roku pomiędzy 20 a 28 maja, doszło do trzech awantur z udziałem M. W., podczas których groziła ona W. P. i jego rodzinie (dzieciom) śmiercią i wydłubaniem oczu, bo według niej inne osoby nie mają prawa chodzić po wspólnym korytarzu. Do kolejnej awantury z udziałem M. W. miało dojść w dniu 13 lipca 2010 roku podczas interwencji Sanepidu, który został zawiadomiony w związku z podejrzeniem przechowywania przez M. W. w mieszkaniu rozkładających się zwłok psów. Podczas tej interwencji M. W. zwyzywała zgłaszającego przestępstwo i groziła mu wypaleniem oczu. Powyższe groźby wzbudziły u W. P. obawę, ich spełnienia.

W dniu 10 sierpnia 2010 roku wydane zostało postanowienie o wszczęciu dochodzenia w sprawie gróźb karalnych kierowanych przez M. W. przeciwko W. P. w okresie od 20 maja 2010 roku do 20 lipca 2010 roku tj. o przestępstwo z art. 190§1 k.k.

Dowody: zawiadomienie o przestępstwie k. 2, 3 akt(...) ((...)),

postanowienie z 10 sierpnia 2010 roku k. 7 akt (...) ((...))

Przesłuchani w sprawie świadkowie K. T., J. T. (1), E. L., A. L. potwierdzili groźby kierowane przez M. W. w kierunku W. P..

Dowód: zeznania J. T. (1) k -17 i n. w aktach (...)SR w T. ((...)),

zeznania K. t. k – 10 i n. w aktach(...)SR w T. (Ds.

(...)),

zeznania E. L. k – 23, w aktach(...) SR w T. ((...))

zeznania A. L. k – 27 w aktach (...)SR w T. (Ds. 643/10)

Postanowieniem z dnia 1 października 2010 roku przedstawiono M. W. zarzut kierowania gróźb karalnych wobec W. P., K. T. i jego dzieci tj. zarzut popełnienia przestępstwa z art. 190§1 k.k. Przesłuchana w charakterze podejrzanego M. W. podała, iż nie leczy się psychiatrycznie i nie przyznała się do zarzucanych jej czynów. Jednocześnie zeznała, iż w jej ocenie W. P. jak i członkowie jego rodziny zamieszkują w budynku przy ul. (...) bezprawnie, bez meldunku. W. P. posłużył się sfałszowaną umową najmu w 1984 roku, aby zamieszkać w tym lokalu.

Dowód: postanowienie k – 44 w aktach (...) SR w T. (Ds. 643/10)

Postanowieniem z dnia 18 października 2010 roku Prokurator Prokuratury Rejonowej T.– (...) w T. J. W. powołała biegłych lekarzy psychiatrów na okoliczność ustalenia, czy M. W. choruje psychicznie lub cierpi na upośledzenie umysłowe lub inne zakłócenie czynności psychicznych, w szczególności z uwzględnieniem charakteru zarzucanych jej czynów oraz wskazania, czy w czasie popełniania zarzucanych jej czynów miała w pełni zachowaną zdolność rozpoznania oraz pokierowania swoim postępowaniem, wskazania czy w obecnym stanie może brać ona udział w czynnościach procesowych, a jeśli tak to czy konieczny jest udział obrońcy, wskazania czy poczytalność sprawcy budzi wątpliwości i określenie, czy w obecnym stanie zdrowia psychicznego podejrzanego zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że popełni ona ponownie czyn o znacznej szkodliwości społecznej. Z treści uzasadnienia postanowienia wynika, iż w toku postępowania ustalono, że M. W. leczyła się psychiatrycznie, wobec czego zaistniała uzasadniona wątpliwość co do jej poczytalności. Do akt dołączono zaświadczenie z 19 października 2010 roku wystawione przez Wojewódzki Ośrodek (...) Przychodnię (...) w T. potwierdzające, iż M. W. jest zarejestrowana w przychodni od 26 listopada 1985 roku z rozpoznaniem schizofrenii paranoidalnej. Ostatnia wizyta miała miejsce 28 lipca 1999 roku.

Z uwagi na niestawiennictwo M. W. na wyznaczone terminy badania Prokurator Prokuratury Rejonowej J. W. postanowieniem z dnia 18 stycznia 2011 roku zarządziła zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie M. W. do Prokuratury a następnie doprowadzono ją na badanie lekarskie w celu sporządzenia opinii.

Dowód: protokół przesłuchania k 234 w aktach (...)SR wT.(...))

Z opinii sądowno – psychiatrycznej z dnia 3 marca 2011 roku sporządzonej przez lekarzy psychiatrów: E. S. i W. K. wynika, że M. W. ujawnia objawy choroby psychicznej pod postacią przewlekłego procesu schizofrenicznego. W czasie badania ujawniała zaburzenia myślenia, cechy niedostawania afektywnego, prezentowała postawę wielkościową, nieufność i brak poczucia choroby psychicznej. W czasie popełniania zarzucanych jej czynów z powodu choroby

psychicznej miała zniesioną zdolność rozpoznania znaczenia swych czynów i pokierowania swoim postępowaniem. Stan zdrowia w chwili sporządzania opinii umożliwił podejrzanej udział w czynnościach procesowych jedynie z udziałem obrońcy. Stan psychiczny M. W. na chwile sporządzania opinii wskazywał na wysokie prawdopodobieństwo popełnienia podobnych czynów w przyszłości.

Dowód: opinia k – 238 w aktach (...)SR w T. ((...))

Pismem z dnia 10 marca 2011 roku Prokurator J. W. wniosła do Sądu Rejonowego w T. na podstawie art. 324 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 93 k.k. i art. 94 §1 k.p.k. o umorzenie postępowania z uwagi na fakt, że podejrzana (powódka) nie popełniła przestępstwa, gdyż dopuściła się zarzucanego jej czynu w stanie niepoczytalności wywołanej chorobą. Prokurator wniosła jednocześnie o zastosowanie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia M. W. w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, albowiem było to niezbędne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez nią czynu zabronionego związanego z jej chorobą.

Dowód: wniosek k. 63

Postanowieniem z 2 września 2011 r. ((...)) Prokurator Prokuratury Rejonowej (...) postanowił odmówić wszczęcia śledztwa w sprawie przekroczenia uprawnień przez funkcjonariusza publicznego podczas rozpoznawania sprawy(...) na szkodę M. W..

Dowód: postanowienie k. 88

Postanowieniem z 28 marca 2014 r. (Ds. 106/14) Prokurator Prokuratury Rejonowej Toruń-Wschód w T. odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie niedopełnienia obowiązków i przekroczenia uprawnień przez Prokuratora Joannę Winogrodzką w toku nadzorowanego postępowania przygotowawczego 3 Ds. 643/10 na szkodę interesu prywatnego M. W..

Dowód: postanowienie k. 90

Jak wynika z treści protokołu z posiedzenia Sądu Rejonowego w T. z dnia 7 grudnia 2011 roku przesłuchiwani biegli E. S. i W. K. w pełni podtrzymali swoją opinię z 3 marca 2011 roku. W tej sytuacji Sąd Rejonowy w T., postanowieniem z dnia 7 grudnia 2011 roku umorzył postępowanie w sprawie i zastosował wobec M. W. środek zabezpieczający w postaci umieszczenia jej w odpowiednim zakładzie leczenia psychiatrycznego.

Dowody: protokół k. 77-79

postanowienie k. 80-85

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył obrońca M. W.. Postanowieniem z 8 lutego 2012 roku Sąd Okręgowy w T. utrzymał zaskarżone postanowienie w mocy.

Dowód: postanowienie SO k. 82-85 akt(...)

Postanowieniem z dnia 28 maja 2012 roku Sąd Rejonowy w T. umieścił M. W. w Wojewódzkim Szpitalu (...). T. B. w G. w warunkach podstawowego zabezpieczenia jako miejscu wykonywania środka zabezpieczającego. W szpitalu psychiatrycznym w G. powódka przebywała od 15 czerwca 2012 roku do 23 czerwca 2020 roku.

Dowód: postanowienia k. 86-87, 94-95, zeznanie powódki złożone 16.05.22, 00:07:39 k. 196v

Po przyjęciu powódki do szpitala psychiatrycznego w G. potwierdzono u niej objawy schizofrenii paranoidalnej i potwierdzono konieczność dalszego leczenia w warunkach szpitalnych.

Dowód: opinia k – 104-106

Ponowną opinię co do stanu zdrowia powódki wydano na polecenie Sądu Rejonowego wT. w dniu 13 maja 2013 roku. Biegła A. D. potwierdziła schizofrenię paranoidalną u powódki i konieczność kontynuowania leczenia psychiatrycznego w warunkach szpitalnych.

Dowód: opinia k – 107-110

Kolejne opinie biegłych z 10 stycznia 2014 roku, 5 czerwca 2014 roku, 10 grudnia 2014 roku, 9 czerwca 2015 roku, 7 grudnia 2015 roku, 15 czerwca 2016 roku, 25 listopada 2016 roku, 28 kwietnia 2017 roku, 27 października 2017 roku, 27 kwietnia 2018 roku, 15 listopada 2018 roku, 15 maja 2019 roku sporządzonych na zlecenie Sądu Rejonowego wT. potwierdzono rozpoznanie u M. W. schizofrenii paranoidalnej i wskazywano na konieczność dalszego leczenia w warunkach szpitalnych z uwagi na brak poprawy stanu zdrowia.

Dowód: opinie k. 104–137

Po opuszczeniu szpitala psychiatrycznego powódka została umieszczona w Domu Pomocy Społecznej w C., gdzie przebywa do chwili obecnej. Po umieszczeniu jej w DPS złożyła, w dniu 12 marca 2020 roku do Prokuratury Rejonowej w T., zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez Prokurator J. W.. W ocenie M. W. Prokurator J. W. nieprawidłowo prowadziła postępowanie karne w stosunku do niej w sprawie (...) ((...)) przez niedopełnienie obowiązków polegające na nieustaleniu miejsca czynu, nieokreśleniu czy W. P. zamieszkiwał w budynku pod adresem (...) w T., brakiem przesłuchania w charakterze świadka K. T., brakiem uprawdopodobnienia czynu, niezwyfikowaniu zeznań świadków i pokrzywdzonych, brakiem ustalenia narzędzia szantażu, zlekceważeniu oświadczenia M. W. złożonego do protokołu przy przedstawieniu jej zarzutów o nieleczeniu się psychiatrycznym, niewydaniem postanowienia o zasięgnięciu opinii biegłych psychiatrów, skorzystaniem z opinii psychiatrycznej wydanej na podstawie „zaocznego badania”, niedaniem powódce z urzędu wglądu do akt postępowania przygotowawczego oraz niewystąpieniem do Sądu z aktem oskarżenia w przedmiotowej sprawie.

Jednocześnie M. W. złożyła do Prokuratury Rejonowej pismo zatytułowane skarga na Sędziego Sądu Rejonowego w T. J. T. (2), zarzucając jej niedopełnienie obowiązków polegających na niezwróceniu Prokuratorowi akt postępowania przygotowawczego, skorzystanie z zaocznej opinii psychiatrycznej, nieuwzględnienie oświadczenia powódki zawartego w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów o nieleczeniu się psychiatrycznym, niezyskaniu od Prokuratora wniosku o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających.

Dowód: zawiadomienie o przestępstwie k-202 - 203

Prokuratura Okręgowa w T. wyznaczyła do przeprowadzenia postępowania w sprawie zawiadomienia przez M. W. o popełnieniu przestępstwa Prokurator Rejonową w G.. Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2020 roku Prokurator Prokuratury Rejonowej wG. A. K. na podstawie art. 305 § 3 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie PR (...). Jak wynika z uzasadnienia powołanego orzeczenia Prokurator nie dopatrył się niedopełnienia obowiązków lub przekroczenia uprawnień w prowadzonych postępowaniach przez Prokurator J. W., Sędziów J. T. (1) i K. B..

Dowód: postanowienie k 96-100, 206-207

Powódka wniosła zażalenie na powyższe postanowienie. Postanowieniem Sądu Rejonowego w T. z 11 marca 2022 r. wyłączono sędziów Sądu Rejonowego w T.: P. M., K. D., S. W., T. Ż., M. T., H. M., M. C. oraz T. Ł. od udziału w sprawie w przedmiocie zażalenia powódki. Postępowanie w przedmiocie zażalenia jak dotąd nie zakończyło się.

Dowody: pismo powódki k. 208-210,

Oświadczenia sędziów k. 211-220,

Postanowienie k. 222-223

Prezes Sądu Okręgowego w T. w trybie kontroli administracyjnej nie dopatrył się nieprawidłowości w postępowaniach prowadzonych pod sygn. (...) i (...) Sądu Rejonowego w T..

Dowód: pismo Prezesa SO k. 102-103

Pełnomocnik powódki z urzędu w postępowaniu karnym złożył do akt sprawy karnej opinię o braku podstaw do sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania na wniosek strony wraz z wnioskiem o dokonanie kontroli z urzędu pod kątem bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k.

Sąd Apelacyjny w G. po przeprowadzeniu kontroli ((...)) poinformował powódkę, że w wyniku analizy akt postępowania (...) nie stwierdzono, by zachodziła jedna z bezwzględnych przyczyn odwoławczych, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.c., a które uzasadniałyby wznowienie tego postępowania z urzędu po myśli art. 542 § 3 k.p.k.

Dowód: zarządzenie k. 137-141, 224-226

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów z wyżej wymienionych dokumentów, które uznane zostały za wiarygodne, obiektywne, nie budziły wątpliwości Sądu i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Za wiarygodne Sąd uznał zarówno wszystkie dokumenty urzędowe jak i prywatne, których domniemanie autentyczności (art. 245 k.p.c.), a w odniesieniu do dokumentów urzędowych również zgodności z prawdą (art. 244 k.p.c.) nie zostały podważone i nie były kwestionowane przez strony.

Do oceny zeznań złożonych przez powódkę Sąd podszedł z dużą dozą ostrożności. Przede wszystkim wskazać należy, że nie mogły stanowić podstawy ustaleń faktycznych prezentowane przez powódkę poglądy na temat prawa i metodyki pracy lekarzy psychiatrów, jak również jej własne oceny prawne i moralne niektórych wydarzeń. Co do zasady przedmiotem dowodu mogą być tylko fakty i to tylko te, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.). Dlatego też zeznania powódki w części, w której wyrażała ona własne opinie, oceny i domysły (np. „Uważam, że jako strona postępowania powinnam dostać te akta.”, „Decyzja prokuratora o skierowaniu mnie na badania była bezprawna”, „Prokurator nakazała doprowadzenie mnie przymusowo na badania, a taki tryb nie istnieje”, „Domyślałam się, że biegli nie poinformowali prokuratora o tym, że wydali opinię zaoczną”). W pozostałym zakresie zeznania powódki uznano za wiarygodne, w szczególności w zakresie przeżyć powódki i negatywnych emocji związanych z decyzjami organów państwowych. Powódka przyznała, że odmówiła udziału w badaniu przez biegłych sądowych w 2011 roku. Natomiast przedstawione przez powódkę następstwa przymusowego umieszczenia w ośrodku leczenia psychiatrycznego nie budziły wątpliwości Sądu. Były to okoliczności, których nie dało się ustalić na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, dlatego też Sąd poczynił w tym zakresie ustalenia na podstawie przesłuchania strony powodowej (art. 299 k.p.c.).

Powódka domagała się w niniejszej sprawie od pozwanego Skarbu Państwa – Prokuratury Rejonowej w G. zasądzenia kwoty 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia za niezgodne z prawem zachowanie pozwanego przy wykonywaniu władzy publicznej poprzez skierowanie powódki na badania psychiatryczne w toku postępowania przygotowawczego, przymusowe doprowadzenie powódki na badania, uwzględnienie opinii biegłych sądowych i ostatecznie umieszczenie powódki w Wojewódzkim Szpitalu (...) w G. w warunkach podstawowego zabezpieczenia, gdzie przebywała w latach 2012-2020. Jako podstawę prawną swojego roszczenia wskazywała przepisy o ochronie dóbr osobistych oraz art. 417 § 1 k.c.

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, iż powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz zadośćuczynienia od Skarbu Państwa Prokuratury Rejonowej w G.. Postępowanie, w którym doszło do sprawdzenia stanu zdrowia psychicznego powódki i w konsekwencji do umieszczenia M. W. w szpitalu psychiatrycznym prowadziła Prokuratura Rejonowa w T.. Z uwagi

na skargi i złożenie wniosku o popełnieniu przestępstwa, do ich merytorycznej oceny wyznaczona została Prokuratura Rejonowa w G..

W ocenie Sądu brak było podstaw do przyjęcia odpowiedzialności Skarbu Państwa Prokuratury Rejonowej w G. względem powódki za ewentualne szkody związane z umieszczeniem jej w szpitalu psychiatrycznym na skutek decyzji Sądu Rejonowego w T. wydanego na wniosek Prokuratora Prokuratury Rejonowej w T. Prowadzone postępowanie prokuratorskie w G. zakończyło się odmową wszczęcia postępowania karnego, wobec braku znamion czynu zabronionego. W ocenie Sądu nie można też doszukać się w postępowaniu prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową w T. jakichkolwiek czynów niedozwolonych.

Zgodnie z przywołanym art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Dla przyjęcia odpowiedzialności Skarbu Państwa na tej podstawie konieczne jest więc wystąpienie łącznie następujących przesłanek:

- 1) bezprawne działanie lub zaniechanie organu przy wykonywaniu władzy publicznej,
- 2) wystąpienie szkody,
- 3) oraz adekwatny związek przyczynowy pomiędzy tą szkodą a niezgodnym z prawem działaniem władzy publicznej.

Dla przyjęcia odpowiedzialności tego organu konieczne jest więc wystąpienie zdarzenia sprawczego oraz ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej: bezprawności zachowania, zaistnienia szkody i związku przyczynowego. Przy czym zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa swojego działania lub zaniechania, z którego wyniknęła szkoda.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że powódka nie wykazała w ogóle, że pozwana Prokuratura Rejonowa w G. podczas wykonywania władzy zachowała się niezgodnie z obowiązującym prawem, co było zasadniczą przesłanką warunkującą ewentualną odpowiedzialność pozwanej na podstawie art. 417 § 1 k.c. Zgodnie z ogólnymi regułami postępowania dowodowego ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). W niniejszej sprawie to na powódce ciążył więc obowiązek wykazania przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej: zaistnienia zdarzeń wywołujących szkodę, wystąpienia szkody, jej wysokości i związku przyczynowego pozwalającego ustalić, że zdarzenia te były przyczyną szkody.

Powódka powoływała się, na bezprawne w jej ocenie, skierowanie jej na badania psychiatryczne i w konsekwencji złożenie wniosku o umorzenie postępowania i o umieszczenie jej w szpitalu psychiatrycznym, tj. czynności podejmowane przez Prokuraturę Rejonową w T. Na potrzeby niniejszej sprawy przypomnieć tylko należy, iż ograniczenie praw i wolności jednostki może wynikać jedynie z ustawy i wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia. Ustawowe ograniczenia praw i wolności obywateli, w tym nie skazanych prawomocnym wyrokiem karnym, przewidziane są między innymi w rozdziale X kodeksu karnego poświęconym środkom zabezpieczającym. W art. 93a-93g kodeksu karnego ustawodawca przewidział sytuacje, w których osoba nie skazana prawomocnym wyrokiem może zostać w istocie pozbawiona wolności poprzez umieszczenie w zakładzie psychiatrycznym. Środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym stanowi jedyny przewidziany w kodeksie karnym środek zabezpieczający o charakterze izolacyjnym. Przepis art. 93b § 5 k.k. stanowi, że środek ten orzekany jest jedynie w wypadkach określonych w ustawie, które wynikają z art. 93c i 93g k.k. Zgodnie z tymi przepisami sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym wobec sprawcy, co do którego umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on ponownie czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym.

W myśl art. 324 § 1 k.p.k. jeżeli zostanie ustalone, że podejrzany dopuścił się czynu w stanie niepoczytalności, a istnieją podstawy do zastosowania środków zabezpieczających, prokurator po zamknięciu śledztwa kieruje sprawę do

sądu z wnioskiem o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających. Przepis art. 321 stosuje się odpowiednio.

Okolicznością skutkującą koniecznością powołania biegłych psychiatrów musi być zatem inna podstawa niż określona w art. 193. Przyjęcie jako odmiennej regulacji dotyczącej konieczności powołania biegłych psychiatrów powoduje, że po ujawnieniu się przesłanki nakazującej ich powołanie niewątpliwie spełniony jest warunek, że jest to okoliczność, która wymaga wiadomości specjalnych. Wydaje się, że należy się odwołać do art. 79 § 1 pkt 3 i 4, co sugeruje również zmieniony zakresowo § 5 komentowanego przepisu, a zatem należy uznać, że niezbędne jest powołanie biegłych do oceny stanu zdrowia psychicznego oskarżonego wówczas, gdy zachodzą uzasadnione wątpliwości co do jego poczytalności (wyrok SN z 10.07.1972 r., I KR 125/72, OSNKW 1972/12, poz. 196). Należy zastrzec, że wątpliwości te mają się pojawiać na dwóch płaszczyznach. Pierwsza jest związana z wyłączeniem lub ograniczeniem w stopniu znacznym możliwości rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim zachowaniem w chwili czynu. Druga jest związana z możliwością udziału w postępowaniu lub ze sposobem prowadzenia obrony (samodzielnie lub rozsądnie). W tym znaczeniu wątpliwość co do poczytalności musi mieć charakter uzasadnionej, a zatem takiej, która znajduje swoje odzwierciedlenie w rzeczywistości (uchwała SN (7) z 16.06.1977 r., VII KZP 11/77, OSNKW 1977/7–8, poz. 68).

Wobec powyższego należy stwierdzić, że instytucja środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie lecznictwa psychiatrycznego sama w sobie nie jest niezgodna z obowiązującym prawem (Konstytucją RP), o ile jej zastosowanie nastąpiło z poszanowaniem przepisów prawa w drodze właściwego orzeczenia sądu.

Odnosząc stan faktyczny niniejszej sprawy do przytoczonych wyżej przepisów prawa karnego regulujących procedurę przeprowadzania dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów oraz tryb zastosowania środka zabezpieczającego wobec podejrzanego, który dopuścił się czynu w stanie niepoczytalności, stwierdzić należy, że w postępowaniu w sprawie (...) nie doszło do naruszenia jakichkolwiek przepisów prawa. Prokuratura podjęła w toku tego postępowania właściwe działania w świetle art. 324 § 1 k.p.k., powołując biegłych sądowych z dziedziny psychiatrii wobec powzięcia wątpliwości co do stanu psychicznego podejrzanego (powódki) w chwili popełnienia czynu. Biegli na podstawie dostępnej dokumentacji medycznej powódki z poradni zdrowia psychicznego ustalili natomiast, że u powódki zdiagnozowano w przeszłości schizofrenię paranoidalną, a leczenie prowadzone było do 1999 roku, natomiast od tego czasu powódka zaprzestała leczenia. Biegli stwierdzili u powódki chorobę psychiczną w postaci przewlekłego procesu schizofrenicznego oraz jednoznacznie ocenili, że powódka była niepoczytalna w chwili popełnienia czynu, ani nie mogła świadomie pokierować swoim postępowaniem. Z tego względu Prokurator Prokuratury Rejonowej w Grudziądzu skierowała do sądu wnioski o umorzenie postępowania i umieszczenie powódki w ośrodku lecznictwa psychiatrycznego. Prawdopodobieństwo popełniania przez powódkę podobnych czynów w przyszłości było bowiem wysokie, co również stwierdzili biegli.

Wobec wszystkiego powyższego w ocenie Sądu nie miała racji powódka, twierdząc, że prokuratura zleciła biegłym z zakresu psychiatrii badania powódki bez żadnej podstawy prawnej. Należy zauważyć, że powołanie się na niepoczytalność czy niemożność kierowania swoim postępowaniem nie jest jedynie przywilejem osoby oskarżonej (podejrzanego) w toku postępowania przygotowawczego czy sądowego, ale również przesłanką konieczną do ustalenia przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym – w każdym przypadku, gdy tylko powźmie wątpliwość co do stanu psychicznego podejrzanego w czasie popełniania czynu. Obowiązek ten wynika z przywołanych wcześniej przepisów kodeksu karnego (art. 93a-93g k.k.) i kodeksu postępowania karnego (art. 202 i 324 k.p.k.). Prokurator Prokuratury Rejonowej w Toruniu działała więc zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i nie naruszyła żadnych przepisów materialnych prawa karnego, ani przepisów proceduralnych.

Należy nadto przypomnieć, że również pełnomocnik powódki z urzędu nie dopatrywał się uchybień mogących skutkować wznowieniem postępowania na wniosek strony, a po przeprowadzonej na jego wniosek kontroli postępowania pod kątem zaistnienia przesłanek wznowienia postępowania karnego z urzędu – nie stwierdzono zaistnienia żadnej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych

Pełnomocnik powódki z urzędu w postępowaniu karnym złożył do akt sprawy karnej opinię o braku podstaw do sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania na wniosek strony wraz z wnioskiem o dokonanie kontroli z urzędu pod kątem bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku po przeprowadzeniu kontroli (...) poinformował powódkę, że w wyniku analizy akt postępowania (...) nie stwierdzono, by zachodziła jedna z bezwzględnych przyczyn odwoławczych, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.c., a które uzasadniałyby wznowienie tego postępowania z urzędu po myśli art. 542 § 3 k.p.k.

W tej sytuacji brak jest merytorycznych podstaw do uwzględnienia żądania powódki.

Za uzasadniony uznać należało także zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego w odpowiedzi na pozew. Zgodnie z art. 442§1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Nie budzi wątpliwości, iż już w chwili sporządzania opinii na potrzeby postępowania prowadzonego przez prokuratora i w dniu 3 marca 2011 roku i w chwili złożenia przez Prokuratora wniosku o umorzenie postępowania powódka miała wiedzę o osobach co do których mogłaby zgłosić ewentualne roszczenia odszkodowawcze. Pozew w niniejszej sprawie złożony został 12 listopada 2021 roku, a zatem po upływie 10-letniego terminu wskazanego w przywołanym terminie.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd zgodnie z przywołanymi wyżej przepisami orzekł jak w sentencji orzeczenia. O kosztach orzeczono w myśl art. 102 k.p.c. biorąc pod uwagę szczególne okoliczności, jakimi w niniejszej sprawie była sytuacja materialna powódki. Powódka jest osobą starszą, utrzymuje się z emerytury, która w znacznej części pobierana jest na poczet pokrycia kosztów jej pobytu w DPS oraz zajęta przez Komornika na poczet innych należności. Powódka z uwagi na wiek, i stan zdrowia nie ma możliwości osiągnięcia innych dochodów. W tej sytuacji zasadnym było odstąpienie od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi wygrywającemu sprawę – stosownie do regulacji wynikającej z art. 98 i 99 k.p.c.

Powódka reprezentowana była przez pełnomocnika z urzędu. O wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla pozwanej Sąd orzekł na podstawie § 4 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 w związku z § 8 pkt 7 rozporządzenia MS z 03.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 18 t.j.). Sąd zastosował zwiększoną stawkę stanowiącą równowartość wynagrodzenia adwokata z wyboru w tego typu sprawie (5 400 zł - § 2 pkt 6 rozporządzenia MS z 22.10.2015 r. ws. opłat za czynności adwokackie). Sąd miał przy tym na uwadze treść uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 23.04.2020r., sygn. SK 66/19, z którego wynika, że różnicowanie wynagrodzenia pełnomocników z urzędu w porównaniu do wynagrodzenia pełnomocników z wyboru w tej samej sprawie nie ma konstytucyjnego uzasadnienia. Kwotę wynagrodzenia przyznano adwokatowi – wobec wyniku sprawy – ze Skarbu Państwa i należało ją powiększyć o należny podatek VAT.

SSO Wojciech Modrzyński